

Kärsämäen kunnan hyvinvointikertomus 2013-2016

Hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2009-2012 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2013-2016

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus (TH-laki 12§).

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat:

Riitta Hokkanen, kunnanjohtaja, työryhmän puheenjohtaja,

Raija Aulis, kunnanhallituksen edustaja

Tarja Vaitiniemi, Ppky Selänteen hoitotyön johtaja

Tuomo Pesonen peruskoulun rehtori

Esko Hämäläinen, kunnan rakennusmestari

Riikka Ohtamaa, varhaiskasvatuksen ohjaaja

Pia Koponen, siivous- ja ruokahuollon päällikkö

Riitta Manninen, liikunta- ja nuorisosihteeri

Tellervo Svala, kouluterveydenhoitaja

Hilkka Myllylä-Ristinen, sosiaaliohjaaja

Eija Kaketti, lähihoitaja

Jaana Salo, kolmas sektori

Anne Kielenniva, sairaanhoitaja, työryhmän sihteeri

Leena Ahola, TerPS2 -hanke ad 30.6.2014

OSA I

PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

1. Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Hyvinvointikertomuksen laatimisessa on käytetty TerPS ja Kanerva KASTE-hankkeissa THL:n, STM:n ja Kuntaliiton kanssa kehitettyä sähköisen hyvinvointikertomuksen työvälinettä. Sähköinen hyvinvointikertomus on kunnan virkamiesjohdon työväline, jolla osaltaan valmistellaan hyvinvointi- ja terveysasioita kunnanvaltuustolle. www.hyvinvointikertomus.fi

Kunnan poliittisille päättäjille hyvinvointikertomus on päätöksenteon väline, jolla sovitaan kunnan hyvinvointipolitiikasta, kehittämiskohteista ja niiden toiminnan resursoinnista.

Hyvinvointikertomus kokoaa yhteen eri toimialojen asiantuntijanäkemykset ja ehdotukset ja strategiset tavoitteet. Kertomuksen avulla saadaan koottua oleellinen hyvinvointitieto osaksi kunnan suunnittelua ja päätöksentekoa. Sen tulee olla kiinteä osa kunta- ja kuntayhtymien suunnitelmia.

Kärsämäen kunnan hyvinvointikertomustietoja on verrattu Ppky Selänteen muiden kuntien: Haapajärven, Pyhäjärven ja Reisjärven sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Siikalatvan hyvinvointikertomustietoihin.

Indikaattoritiedot on jaoteltu:

- 1.1 Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima
- 1.2 Kaikki ikäryhmät
- 1.3 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet
- 1.4 Nuoret ja nuoret aikuiset
- 1.5 Työkäiset
- 1.6 Ikäihmiset

Merkkien selitykset

←→ ei muutosta tai muutos alle 5%

 ↑↓ muutos vähintään 5%

 ↑↑↓↓ muutos vähintään 10%

 ↑↑↑↓ muutos vähintään 15%

 ↑↓ muutos myönteiseen suuntaan

 ↓↑ muutos kielteiseen suuntaan

 Muutosta arvioidaan suhteessa viiden vuoden takaiseen tilanteeseen

Kärsämäen tilanne on vähintään 10% parempi kuin vertailukunnissa

ei eroa Kärsämäen tilanteeseen tai ero alle 10%

Kärsämäen tilanne vähintään 10% huonompi kuin vertailukunnissa

? = tieto puuttuu

Vertailussa Kärsämäki on esitetty suhteessa vertailukuntiin

1.1 Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima

Kärsämäen hyvinvointikertomustietoja on verrattu Ppky Selänteen muiden kuntien: Haapajärven, Pyhäjärven ja Reisjärven sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Siikalatvan hyvinvointikertomustietoihin.

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Huoltosuhte, demografinen (2012)Info	71,1	↑↑	65,5	69,9	71,5	56,8	71,9
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Koulutustasomittain (2011)Info	237	↑	264	244	252	345	239
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Lapsiperheet, % perheistä (2012)Info	36,9	↓	42,1	33,2	39,3	43,2	33,5
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1000 asukasta (2012)Info	8,7	↑↑↑	10,1	8,5	2	19,1	8,2
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Nettomuutto / 1000 asukasta (2011)Info	-14,2	↓↓↓	-6,8	-7	8,3	0,9	-15,2
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Työlliset, % väestöstä (2011)Info	35,5	↓	37,6	33,9	38,6	40,5	36,8
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Väestö 31.12. (2012)Info	2760	↓	7641	5849	2961	400670	5983
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Väestöennuste 2030 (2012)Info	2371	???	6991	5032	2873	438106	5069
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista (2011)Info	38,6	↑	36,9	40,4	35,3	38,3	39,7
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä (2012)Info	11,9	↓↓	15,8	21,2	12,1	17,2	16,1

1.2 Kaikki ikäryhmät

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Osallisuus	Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % (2012)Info	62,2	↔	55,6	62,3	64	56,9	56,9
Terveys ja toimintakyky	Kelan sairastavuusindeksi, ikavakioitu (2011)Info	138,7	↔	133	137,2	129,7	-	125,1
Turvallisuus	Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta (2012)Info	7,2	↑↑↑	3,5	9,4	4,4	6,8	3
Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus	Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot (2011)Info	23,6	↓	24,7	24,6	22,8	26,1	23,7
Toimeentulo	Kunnan yleinen pienituloisuusaste (2011)Info	19,6	↓	19,6	20,4	15,4	16,8	18,7
Kuntalaisten palvelut	Terveydenedistämisasiivisuus (TEA) kunnan strategisessa johtamisessa, pistemäärä (2011)Info	75	???	-	-	-	68	66

1.3 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Elämänlaatu	Ei yhtään läheistä ystävää, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista (2009)Info	11,3	↑↑↑	9,6	11,5	1,7	9,1	11,1
Henkinen hyvinvointi	Keskivaikkea tai vaikea masentuneisuus, % 8.- 9.-luokan oppilaista (2009)Info	14,6	↓↓↓	13	17,9	10	12,4	12,7
Terveys ja toimintakyky	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8.- ja 9. luokan oppilaista (2009)Info	19,8	↓	11,4	25,2	12,4	15,8	17,4
Turvallisuus	Huostassa olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	0,5	↓↓↓	0,4	0,7	0,6	0,3	0,7
Turvallisuus	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	1,1	↑↑↑	1,2	1,5	1,7	1	1,8
Turvallisuus	Vanhemmuuden puutetta, % 8.- ja 9.luokan oppilaista (2009)Info	26,3	↑↑	17,1	26,3	22	19,5	24,4
Asuminen ja ympäristö	Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista (2011)Info	43	↔	38,2	35	39,9	30,8	35,5
Toimeentulo	Lasten pienituloisuusaste (2011)Info	19,8	↓	22,5	21,2	14	17,8	16,7
Kuntalaisten palvelut	Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1000 alle 18-vuotiasta (2012)Info	50,9	↓↓↓	124,5	177,5	66,9	53,8	56,5
Kuntalaisten palvelut	Kodinhuoltoapua vuoden aikana saaneita lapsiperheitä, kunnan kustantamat palvelut (2011)Info	5	↓↓↓	24	12	9	1446	-
Kuntalaisten palvelut	Lasten päivähoidossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä (2012)Info	45,2	↔	48,7	55,6	36,8	53,7	61

1.4 Nuoret ja nuoret aikuiset

Kouluterveyskyselyn Kärsämäen tuloksia on esitetty kohdassa II omana taulukkona.

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hpj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Henkinen hyvinvointi	Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2011)Info	2,6	↑↑↑	0,8	2	1,5	1,2	1
Opiskelu ja työ	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	10,6	↔	8,8	10,8	9,1	9,7	10,1

1.5 Työkäiset

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hpj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Henkinen hyvinvointi	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä (2012)Info	18,5	↓↓↓	19,5	20,8	16,3	21,2	19,9
Terveys ja toimintakyky	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	15,5	↔	15,5	18,5	14,7	10,4	14,3
Opiskelu ja työ	Vaikeasti työllistyvät, % 15 - 64-vuotiaista (2011)Info	2	↑↑↑	1,5	2,2	1	2,1	1,6
Toimeentulo	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	1,3	↑↑↑	1,3	1,5	0,5	1,5	0,5

1.6 Ikäihmiset

Teema	Perusindikaattori	Kärsämäki		Hpj	Pj	Rj	P-P	Siikal.
		Arvo	Muutos					
Henkinen hyvinvointi	Dementiaindeksi, ikävakioitu (2009)Info	65,8	???	98,9	109,4	77	120,8	90,7
Terveys ja toimintakyky	Eryiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	72,8	↔	71,6	70,8	72,5	70,7	74,3
Asuminen ja ympäristö	Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	87,3	↔	86,5	90,6	93,3	89,4	88,6
Toimeentulo	Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	5	↓↓↓	3,9	4	3,3	3	3,3
Kuntalaisten palvelut	Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)Info	15,9	↑↑↑	21,1	19	14,8	15,5	12,6

Yhteenveto ja johtopäätökset havainnoista ja arvioinneista

Kärsämäen kunta on allekirjoittanut Pohjois-Pohjanmaan maakunnan Muutos nyt Hyvinvointisopimuksen. Hyvinvointisopimuksen strategiset päämäärät ovat:

1. Ihmisillä on hyvä terveys ja toimintakyky elämänkaaren eri vaiheissa

•**Tavoite1** Pohjois-Pohjanmaan sairastavuus pienenee

- Sairastavuusindeksi alenee 5 % vuoteen 2017 (vuonna 2011 indeksi 113,7)
- Kärsämäen sairastavuusindeksi 138,7 (2011)
- Kansantautien summaindeksi alenee 5 % vuoteen 2017 (vuonna 2011 138,8)
- Kärsämäen kansantauti-indeksi 155,6 (2012)

Kärsämäen sairastavuus- ja kansantauti-indeksit ovat selkeästi maakunnan keskimääräisiä lukuja korkeammat. Hyvinvointisopimuksen mukaisesti tavoite on, että sairastavuus pienenee 5 % vuoteen 2017 mennessä.

•**Tavoite 2** Pohjois-Pohjanmaan terveyserot pienenevät

- Koettu terveys keskimääräinen tai huono, tavoitteena on läheta koko maan tasoa (vuonna 2011 naisilla 35 % ja miehillä 39%)
- Kärsämäellä käytettävissä vain kouluterveyskyselyn tulokset, jonka mukaan vuonna 2011 yläkoulun oppilaiden koettu terveys oli samansuuruinen koko maan ja maakunnan tilastoihin verrattuna. Lukiolaisten osalta Kärsämäkiset nuoret kokivat terveytensä hieman huonommaksi kuin koko maassa ja Pohjois-Pohjanmaalla.

2. Ihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat ja syrjäytyminen vähenee

•**Tavoite 1:** Nuorisotyöttömyys vähenee

- Tavoitteena on, että nuorisotyöttömyys (15-24v. 16,7 % v. 2011) vähenee alle keskimääräisen työttömyysprosentin maakunnassa (11,0 vuonna 2011)
- Kärsämäellä oli 30.4.2013 13 alle 25 vuotiaista työtöntä. Työttömyysprosentti 12,7 % (30.4.2013), Pohjois-Pohjanmaalla 13,1 %.

•**Tavoite 2:** Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaiden määrä vähenee

- Tavoite Pohjois-Pohjanmaalla on pysyä alle koko maan tasosta (vuonna 2011: 18-24v 3,0 %, 25-64v. 2,2 %)
- Kärsämäellä toimeentulotukea sai pitkäaikaisesti 25-64 vuotiaista 1,3% (v.2011), nuorten osalta tietoa ei ole saatavilla, koska tietosuojan vuoksi alle viiden tapauksen kuntakohtaisia tietoja ei julkisteta.

•**Tavoite 3:** Työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus vähenee

- Hyvinvointisopimuksen tavoitteena on alle 5 % (v.2010 9,8 %)
- Vuonna 2011 10,6 % Kärsämäkisistä nuorista ei ollut opiskelemissa tai heillä ei ollut perusasteen jälkeistä koulutusta.

Yhteenvetoa huomioista

Kärsämäen **väkiluku** on vähentynyt 2000 luvulla lähes 450 henkilöä. Nettomuutto on negatiivinen.

- **Huoltosuhde** kasvaa ja lapsiperheiden määrä vähenee, mikä vaikuttaa palvelujen tarpeeseen ja tuottamiseen. Päivähoidossa olleiden lasten määrä on vähentynyt.
- **Koulutustaso** kasvaa, mutta on matalampi kuin vertailukunnissa. Koulutustason kasvu vähentää sosioekonomisia terveyseroja.
- **Koulutuksen ulkopuolelle** jäävien nuorten osuus on vuonna 2010 ollut 10,7 %. Viime vuosina koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret ovat ohjautuneet etsivän nuorisotyön piiriin ja heitä on tuettu elämänhallinnassa ja myöhempään koulutukseen hakeutumisessa. Vuonna 2012 etsivään nuorisotyöhön oltiin yhteydessä 29 nuoren asioissa ja 18 nuoren kanssa tehtiin pitempiä aikaista yhteistyötä.
- **Työttömiä** oli 28.2.2013 14,2 % ja yli 1 vuoden työttömänä olleita 30 henkilöä. Työttömien määrä on lisääntynyt vuoden 2012 helmikuusta vuoden 2013 helmikuun loppuun 20 henkilöllä. (2012 / 140 ja 2013 / 160 työtöntä työnhakijaa), yli 50 vuotiaita työttömiä oli 2012/ 53 ja 2013 66 henkilöä.
- Väestön terveyttä voidaan tehokkaimmin edistää **kohdistamalla toimintaa ja palveluita** niihin ryhmiin, joihin ongelmat kasautuvat, ja joiden tilanteen kohentamisella on suurin vaikutus koko väestön terveyteen (Murto, Sosioekonomiset terveyserot Pohjois-Pohjanmaalla)
- **Yli 85-vuotiaiden osuus** Kärsämäellä on kasvanut 90-luvulta: vuonna 1995 yli 85 vuotiaita oli 1,0% ja vuonna 2012 2,7 %. Katsotaan, että yl 85-vuotiailla palvelujen tarve kasvaa jyrkästi.

Uusi vanhuspalvelulaki:

- kunnan on laadittava suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (5§) ja osoitettava sen toteuttamiseksi riittävät voimavarat
- kunnan on arvioitava palvelujen riittävyyttä ja laatua (6§)
- kunnan on asetettava vanhusneuvosto

[Sairastavuus- ja kansantauti-indeksi](#)

[Työkyvyttömyyseläkkeet 2000-2011 ja työttömyys 2013](#)

[Kouluterveyskyselyn tuloksia 2011](#)

[Lastensuojelun suoritteet 2010-2012](#)

[Kuntalaiskysely](#)

2. Keskeiset opit ja evästyksset päätyvältä valtuustokaudelta

Vuoden 2012 hyvinvointikertomuksen kehittämiskohteet ja niiden toteutuminen

2.1 Lapsiperheiden ja koululaisten tuen saanti ennaltaehkäisevänä

Tavoite:

- **psykologin** palvelujen saaminen riittävästi myös ennaltaehkäisevään toimintaan (2pv/kk)
- **koulukuraattorin** palveluiden jatkuminen (2pv/vk)
- **neuvola- ja koululääkäripalveluiden** saatavuuden vakiinnuttaminen ja PYSYVÄN lääkärin saaminen ko. palveluihin: neuvolassa 2pv/kk ja koululla 3 pv/kk
- uuden **perhetyöntekijän** saaminen pelkästään ennaltaehkäisevään perhetyöhön (lisä vuosikustannus n.30 000?) viimeistään 2013 alkaen
- **erityislasterhanopettajan** palveluiden tarjoaminen erityistä tukea tarvitseville lapsille yhteistyössä muiden Selänteen alueen kuntien kanssa (10 000?). Toimi on ollut avoinna, hakijoita ei ole ollut hakijoita.
- esitetään Lastentalon muuttamista päiväkodiksi ja henkilökunta rakenne vastaamaan lain ja asetuksen vaatimuksia koulutuksen suhteen. Kustannusvaikutuksia tulee jonkin verran, mutta samalla pystytään suurentamaan ainakin toisen ryhmän kokoa 18-21 lapseen nykyisen 12 lapsen sijaan. Toinen ryhmäperhepäiväkotiryhmistä on muuttanut päiväkodiksi, ryhmässä on 21 lasta.
- etsivän nuorisotyön toiminnan jatkuminen (vuonna 2011 oli 9 nuorta etsivän nuorisotyön piirissä, vuonna 2012 yhteydenottoja oli 29 nuoren osalta, pitempiaikaista työtä tehtiin 18 nuoren kanssa)
- nuorisotilan aukioloaikojen lisääminen viikonloppuisin
- kyläpartiot toiminnan virittäminen
- lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi kokeiluna perhevuorot uimahalliin, nimetään henkilö selvittämään valvontavelvollisuuksia
- kouluterveyskyselyn raportin ostaminen edelleen ja tulosten hyödyntäminen yhdessä nuorten ja perheiden kanssa

2.2 Työikäiset

Tavoite:

- työttömien terveystarkastusten jatkuminen Selänteen toimintana, on toteutunut
- päihteiden käytön vähentäminen: audit -kyselyn käytön juurruttaminen laaja-alaisemmin
- kunnan päihdestrategian huomioon ottaminen
- kansansairauksien kääntymisen laskuun (riskipisteseulonta), elintaparyhmien toiminta: painonhallintaryhmät alkavat kaksi kertaa vuodessa ja irti tupakasta ryhmät tammikuussa, painonhallintaryhmät ovat toteutuneet, irti tupakasta ryhmään ei ollut ilmoittautuneita

2.3 Ikääntyvät

Tavoite:

- osallistua Voimaa vanhuuteen -hankkeeseen ja pyrkiä aktivoimaan vertaisohjaajia ikääntyville, hanke on toteutunut
- ikääntyvien liikuntaryhmät kokoontuvat kerran viikossa, vetäjät ovat eri vapaaehtoisryhmistä. Tavoitteena on liikuntaryhmien toiminnan jatkuminen Voimaa vanhuuteen -hankkeen jälkeen.
- kotihoitoon on saatava lisäresurseja(2 lähihoitajaa) viimeistään v.2013 alkaen
- seniorineuvolan/ ennaltaehkäisevien kotikäyntien toiminnan aloittaminen ikääntyville(+70v)kuntalaisille, jotka eivät ole säännöllisten palveluiden piirissä yhteisesti Selänteen muiden kuntien kanssa, seniorineuvolan yhteyteen "seniorilinja" (puhelinneuvonta), seniorineuvolaan ollaan aloittamassa talven 2013-2014 aikana
- lisäämään avustuksia järjestöille asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

2.4 Liikunnan lisääminen koko väestöön (hyötyliikunta, asian esille tuominen)

Tavoite:

- liikuntapaikkojen kunnostaminen ja kehittäminen
- jatkaa uimahallin ylläpitämistä edelleen.
- lähiliikuntapaikan rakentaminen
- hankkeisiin osallistuminen: POP-liikunnan Maakunta liikkeelle-hanke (kustannukset 1000-2000e/v)
- koulujen kerhotoiminnan kehittäminen
- koulujen välituntiliikunnan kehittäminen

2.5 Kunnan valmistuskeittiön ruuan laatuun vaikuttaminen (raaka-aineet: valmisruokia vähemmän, enemmän tuoreita raaka-aineita ja lähiruokaa) sekä koulukeskuksen ruokalinjaston toiminnallinen muutos.

2.6. Nähdään kulttuuri-toiminta tärkeänä asukkaiden hyvinvoinnin edistäjänä, **osallistutaan Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -pilottihankkeeseen**

- erityisesti huomioidaan henkilöt, jotka ovat estyneet pääsemään tilaisuuksiin (esim. ikäihmiset, liikuntarajoitteiset)
- Hyödynnetään yhteistyötä lasten ja nuorten kanssa

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kärsämäen kuntastrategia 2011-2015:

Onnelliset nuoret

- tilat ja tapahtuma. ja kokoontumispaikat
- nuorisotyön sisältö ja organisointi
- tiedottaminen

Onnelliset perheet

- arjessa selviytyminen
- hyvät harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet
- turvallinen ympäristö
- hyvä koulu

Innostuneet ja osaavat yrittäjät

- maatalous- ja seutuyrittäjät
- muut yrittäjät ja yritykset

4. Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Kärsämäen kunnan kuntastrategia 2011-2015

Kärsämäen kotouttamisohjelma

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2009-2012

Kärsämäen kunnan vanhuspoliittinen suunnitelma 2003-2015

Kärsämäen lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma

Kärsämäen kunnan valmiussuunnitelma 2010

Seudullinen päihdestrategia 2009-2012

Kärsämäen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen toimeenpanosuunnitelma

Hyvinvointikertomus 2012

Kärsämäen liikenneturvallisuussuunnitelma

Laki ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvetaista

Tietoa kuntapäätäjille vanhuspalvelulaista

5. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä alkavalla valtuustokaudella

1) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Alle kouluikäisten lapsiperheiden tukeminen	Jokaiselle kunnallisessa päivähoitossa olevalle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma		Tehdyt varhaiskasvatussuunnitelmat
	Erytislastentarhanopettajan palveluiden tarjoaminen erityistä tukea tarvitseville lapsille yhteistyössä muiden Selänteen alueen kuntien kanssa	Erytislastentarhanopettajan kustannukset (10 000€)	Erytislastentarhanopettajan saatavuus
	Kaksi portainen Lapset puheeksi menetelmän käyttöönotto (P-Pohjanmaan hyvinvointisopimuksen hyvä käytäntö)/ sivistystoimi, Selänne		Menetelmän käyttöönotto
Lapset ja nuoret pysyvät terveisinä	Liikunnan tuntimäärää kasvatetaan koulussa / uuden opetussuunnitelman mukaisesti 1.8.2016 lähtien	Lautakunta koulut ja opettajat iltapäivätoiminnan ohjaajat	Pidetyt kerhot, aamu- ja iltapäivätoiminta
Liikunta lisääntyy	Oppilaiden (1-2.lk ja erityisoppilaat) maksullinen aamu- ja iltapäivätoiminta		Kouluterveyskyselyn tulokset: liikunnan harrastaminen, kokee terveydentilan hyväksi
Lasten ylipaino vähentyy	Järjestetään kerhotoimintaa Mahdollistetaan kuntalaisten ja seurojen monipuolinen urheilukentän käyttö lähiliikuntapaikkojen ylläpito	Urheilualueiden hoitaja, koulut, nuorisotoimi, yhdistykset, srk	

	Ravitsemusterapeutin luennot yläkoulun oppilaille / kouluth ja diabeteshoitaja	Budjetin puitteissa ravitsemusterapeutin Kärsämäelle käytettävissä olevasta ajasta	Toteutuneet ohjaustunnit
	Erityisesti alle kouluikäisten lasten vanhempien elintapaohjaus / neuvola, varhaiskasvatus Tuetaan kotona yhdessä syötyjen aterioiden tärkeyttä / esim. esillä vanhempainilloissa	Koulut, kouluth, ruokahuolto	Toteutunut elintapaohjaus vanhempainilloissa
	Suosittelun mukainen päiväkotij- ja kouluruokailu ; vihannesten/ salaatin käytön lisääntyminen	Ruokahuolto, koulu, varhaiskasvatus	Kouluterveyskyselyn tulokset: suositusten mukainen kouluruokailu eli oppilailla kaikkia kouluruoan osia / koee terveydentilan hyväksi Painon muutokset
	Ruokailulinjaston muutos Frosteruksen koululla	Ruokalinjaston muutostyön kustannukset	Kouluterveyskyselyn tulokset: suositusten mukainen kouluruokailu eli oppilailla kaikkia kouluruoan osia, liikunnan harrastaminen, koee terveydentilan hyväksi Painon muutokset
Oppilashuolto-työ muuttuu ennaltaehkäiseväksi	Kokoaikainen koulukuraattori , nykyisen 2pv/vk sijaan	Uusi resurssi: Koulukuraattori / sosiaalityöntekijä 40 000€/v. koulun ja neuvolan kanssa yhteisesti.	Koulukuraattori 5 pv/vk(koulu/neuvola)
	Koulupsykologipalvelujen järjestäminen : Opiskelijalle järjestettävä keskustelu psykologin, sosiaalityöntekijän tai kuraattorin kanssa kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana arkipäivänä ja muuten viimeistään 7 päivän kuluessa Koululääkäri 2 työpäivää/ kk (suositus 1 viikkotyöpäivä/500 oppilasta)	Priorisoidaan käyttötaloutta budjetin puitteissa niin, että saadaan Koulupsykologi-palvelua 2pv/kk (15 000€) . Ei ole aiemmin toteutunut ennaltaehkäisevässä työssä. Ppky Selänne	Koulupsykologipalveluja Kärsämäellä 2pv/kk. Suomen Psykologiliiton ja THL hyväksymä suositus on korkeintaan 600–800 oppilasta/opiskelijaa yhtä psykologia kohti. Kouluyksiköitä tulee olla korkeintaan kolme yhtä psykologia kohden.
	Jatketaan peruskoulun päättäneiden nuorten jatko-opintojen turvaaminen ja syrjäytymisen estäminen. Etsivän nuorisotyön jatkuminen	Etsivä nuorisotyö, sopimuksen mukaisesti 5 000€/v??	Etsivä nuorisotyön asiakaskäynnit
	TIMEOUT toiminta	Etsivä nuorisotyö, koulut, kouluth	Toteutunut toiminta
	Tukioppilastoiminta Lapset puheeksi, 2-portainen menetelmä/PAKKA-	Koulut Hyvinvointisopimuksen mukainen koulutus	Toimintamallin käyttöönotto

toimintaohjelma				
2) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet				
Työikäisten hyvinvointi				
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	
Työikäisten elintavat kehittyvät myönteiseen suuntaan ja työkyky säilyy pidempään	Mini-intervention käyttö kaikkialla sosiaali- ja terveydenhuollossa päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja varhaisen puuttumisen avuksi. Sosiaali- ja terveydenhuolto, myös päihdepalvelut	Kunnan ja Selänteen henkilökunta, jo olemassa oleva	Mini-intervention käyttö Audit-kysely Alkoholimyrkytyksiin ja muihin tapaturmiin päihdyksissä kuolleet Päihdeongelmien vuoksi avo- ja laitoshoidot Hoitojaksot Visalassa	
	Mielenterveyspalveluiden saatavuuden tasapuolisuus kuntayhtymässä. Palveluiden käytön mahdollistaminen yli kuntarajojen -kriisiryhmän toiminta			
	Omaehtoisen terveyden edistämisen mahdollisuuksien luominen ja muutoksissa tukeminen -elämäntapatietouden lisääminen: yksilöohjaus, ryhmäohjaus,			Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä –Kelan tilasto Riskiasiakkaiden Im kehittyminen,
	Painonhallintaryhmä vuosittain, järjestetään terveyttä, hyvinvointia ja elämänhallintaa edistäviä kampanjoita yhteistyössä järjestöjen kanssa, HYTE-työryhmä koordinoi		Ryhmäohjaukset Selänteen olemassa olevaa toimintaa	Ryhmäohjausten toteutuminen, tulokset Sairastavuus ja kansantauti-indeksit
	Kansanterveyshoitajan (diabetes- ja sydänhoitaja) vastaanottojen turvaaminen -> painopiste kansantautien ehkäisyyn (kansantauti-indeksi korkea)			
	Tupakoinnin puheeksi ottaminen asiakaskontakteissa ja savuttomuuden laajentaminen Kärsämäki jatkaa savuttomana työpaikkana. Työajalla tupakointi suositellaan lopetettavaksi, työpaikat savuttomiksi. Tupakoinnin lopettaville tuki, ryhmäohjauksenmahdollisuus x1/ v. / esimiehet		Nikotiinikorvaushoito n. 200€/ tupakoinnin lopettavalle kunnan työntekijälle.	Savuttomat työpaikat, lkm Ohjaukseen osallistuvat
Liikuntapaikkojen kunnossapito latupohjat ja latujen koneellinen kunnossapito säännöllisesti ja tuisujen jälkeen		Liikuntapaikkojen ylläpitolustannukset	Liikuntapaikkojen käyttäjät Kuntosuoritusten suorittajat ja suoritukset KKI-hankkeet	

	<p>-latuvalaistuksen lisääminen</p> <p>-liikuntatarvikevarastojen aukiolon lisääminen viikonloppuisin ja toiminnan lisääminen urheilukentällä yhteistyössä urheiluseurojen kanssa</p> <p>KKI-kampanjaanosallistuminen / liikunta- ja tekninentoimi</p>		
	<p>Toimitaan yhteistyössä Jokihelmen opiston kanssa ja perustetaan/jatketaan matalan kynnyksen liikuntaryhmien pitämistä -asiantuntija luennot terveistä elintavoista/ HYTE-työryhmä kansalaisopiston kanssa</p>		<p>Käyntilukumäärät</p> <p>Ryhmät/v</p> <p>Luennot/v</p>
	<p>Työkykyä ylläpitävää toimintaa -henkilökunnan yhteiset virkistyspäivät/ esimiehet</p> <p>-tuetaan henkilöstön liikuntaharrastuksia</p> <p>-koulutuksiin osallistuminen, kehityskeskustelujen toteuttaminen, johtamisen kehittäminen / esimiehet</p> <p>-kuntoutus mahdollisuudet terveyden edistämiseksi</p>	<p>Kunnan ja Selänteen työntekijöiden liikunnan harrastamista tuetaan ilmaisilla kuntosalivuoroilla väh. (1x/viikko) ja</p>	<p>Kunnan työntekijöiden sairauspäivien väheneminen Sairaslomien määrä</p> <p>Työnohjaukseen varatut määrärahat</p> <p>Varhaisen puuttumisen malli</p> <p>työssä poissaolot suhteessa henkilöstön määrään</p> <p>Kelan tilasto: varhaiseläkkeelle ja sairas eläkkeelle jäävät</p>
	<p>Tuetaan työpaikkojen Liikuntareseptin käytön lisääminen</p>	<p>Selänteen lääkäreiden ja hoitajien liikuntareseptin kirjoittamisen lisääminen</p>	<p>Sairastavuus ja kansantauti indeksit</p>
	<p>Palveluiden kohdentaminen sosioekonomisten terveyserojen kaventamiseksi</p> <p>-työttömien terveystarkastusten jatkuminen</p>	<p>Terveystarkastukset toteutetaan työterveyshuollossa</p>	<p>Työttömien terveystarkastusten määrä</p>
Työikäisten terveyserojen kaventaminen	<p>Kunnan käytettävissä olevat kansalaisopiston opintosetelit myönnetään ensisijaisesti työttömille henkilöille ryhmäliikuntaan. Opintosetelin arvo 20€(52 kpl Kärsämäkisten haettavana).</p>	<p>Opintosetelien käyttö</p> <p>52 x20€, n. 1000€</p>	<p>Opintosetelien käyttö</p>
	<p>Kuntouttavan työtoiminnan lisääminen ja työpajatoiminnan kehittäminen kaikille ikäryhmille</p>	<p>Työpajatoiminta / € ?</p>	<p>Työpajatoimintaan osallistuneet</p> <p>Kuntouttavassa työtoiminnassa mukana olleiden määrä</p>
	<p>Palvelusetelit liikunnalliseen toimintaan / vastuutaho kunnan</p>	<p>Palveluseteli / € ?</p>	<p>Liikuntaseteleiden käyttö</p>

liikuntatoimi			
3) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitäminen			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvä toimintakyky ja osallisuuden lisääminen	<p>Palveluiden kohdentaminen tarpeenmukaisesti</p> <p>SENIORINEUVOLA</p> <p>Ikäihmisten terveystarkastukset (75v) alkamassa /kotihoito</p> <p>Ajanvaraukseton vastaanotto esim. Koivupuistoon.</p> <p>Puhelinkontaktimahdollisuus vaihtoehtona teleQ:lle.</p> <p>Ennaltaehkäisevät kotikäynnit /kotihoito</p> <p>Kodin muutostyöt esteettömän liikkumisen mahdollistamiseksi (kuntalaisille ja taloyhtiöille infoa)</p> <p>Huoltosuhde kasvaa, ikäihmisten määrä lisääntyy, haaste palveluiden kohdentamiselle. Kotihoidon palveluissa huomioidaan kuntouttava työ osana arkipäivää. Omaisille tiedotus, omaistenillat.</p> <p>Omaishoidon tukeminen ja intervallipaikkojen turvaaminen edelleen</p>	<p>Henkilöstö</p> <p>Omaistenillat järjestää Koivupuiston henkilökunta yhdessä järjestöjen kanssa esim. vanhustenviikolla. (Voimaa vanhuuteen vertaisohjaajat mukaan)</p>	<p>Terveystarkastusten lukumäärä</p> <p>Ennaltaehkäisevien kotikäyntien lkm</p> <p>Kotihoidon asiakkaat</p> <p>Omaishoidon tuen määrä/tuensaajat</p>
	<p>Arkipäivän toimintojen ja liikkumisen aktivoiminen</p> <p>Harrastustoiminta ja arkiaskareisiin aktivointi / 3.sektorin, omaisten ja henkilöstön yhteistyöllä</p> <p>-teiden ja jalkakäytävien auras/hiekoitus. Kunta ja ELY-keskus, kiinteistön omistajat</p> <p>-liukkauden huomioiminen liikkeessä, liukuesteet / järjestöt ja kunta</p> <p>- levähdyspaikkojen /-penkkien käytön lisääminen, tekninen toimi tiedottaa</p> <p>em.>liikenneturvallisuus/suojatiet taajama-alueella / tekninen toimi-</p>	<p>Järjestöjen tapaamisiin aiheeksi esim. liikkuminen liukkaalla yhteistyö liikenneturvan kanssa</p> <p>Järjestöille saatetaan tiedoksi ideoita kuntoilulaitteiden ja liukuesteiden tarpeista</p>	<p>tapaturmien lkm/Kela</p> <p>liikuntaryhmien lkm</p> <p>kokoontumiskertojen lkm</p>

	<p>ikäntyville sopivia kuntoilulaitteita/kuntoilupisteitä? Koi vupuiston käyttö / Voimaa vanhuuteen hanke, järjestöt</p> <p>-vertaisryhmien toiminnan jatkuminen yhdessä järjestöjen kanssa</p> <p>- kesätyöntekijöiden (2) käyttö vanhusten ulkoiluttamiseen edelleen.</p> <p>-liikuntapalvelujen edullisuus->järjestöjen toiminnan tukeminen osallisuuden lisäämiseksi (vaatimukset toiminnalle, perusavustus/lisä)</p>		<p>järjestöille kohdennetut avustukset</p> <p>maksuton tilankäyttö</p>
	<p>Päihdestrategian toteutuminen ja ikääntyvien päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja puheeksi ottaminen</p> <p>Päihdesuunnitelman päivittäminen</p> <p>Mini-intervention käyttö</p>	<p>Päihdesuunnitelman päivittäminen: Selänne ja kunnan päihdetyöryhmä</p>	<p>Puheeksi ottaminen Hopasun yhteydessä</p>

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

6. Valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua 29.10.2013, 137 §